

דוח מסכם של פורום המומחים לרפורמות בהשכלה גבוהה:

חוויות למידה ושיטות הוראה חדשניות: השלב הבא של תהליך בולוניה כנס בינלאומי, טביליסי, דצמבר 2015

התלמיד במרכז

שינויים חברתיים ודמוגרפיים משמעותיים וקשיים כלכליים שחוות מדינות אירופה ושכנותיהן בשנים האחרונות, כמו גם תעוקה ביוקררטיט מאיימים על הישגי תהליך בולוניה. קיים צורך מוחשי בשינוי גישה ובשידוד מערכות כדי לתת מענה לשינויים אלה ולהתמקד בפיתוח הנגישות של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסיות מגוונות, שעד כה כמעט ולא היו שותפות לה, להאיץ את הרחבת הבינלאומיות ולאמץ חוויות למידה ושיטות הוראה חדשניות (למשל, ICT) בהשכלה הגבוהה במטרה למצב את התלמיד במרכז.

מוכנות לתעסוקה

היישום של מדיניות "התלמיד במרכז" תורם באופן ישיר למוכנותו של התלמיד לשוק העבודה ומגביר את סיכויו למצוא עבודה. בתוך כך, לשיטות ההוראה החדשניות יש תפקיד מרכזי בפיתוח היכולות והמיומנויות הנדרשות מהתלמיד כדי לבסס את מוכנותו לשוק העבודה וסיכויו להשתלב בו בהצלחה.

חווית למידה

נמצא כי לשיטת הוראה/לימוד המבוססת על בחינה וניתוח של בעיות באופן מודרך יש את ההשפעה הרחבה ביותר להקניית ידע, ניסיון ומיומנות לתלמיד. לפיכך, רצוי לשלב את ההוראה והלמידה בחשיפת התלמיד בהתנסות מעשית ולעודדו להשתלב בפרויקטים מחקרניים ו/או בהתמחויות במסגרת הסקטור הרלבנטי לו (תעשייתי, מסחרי, ציבורי וכד'). חוויית ההתנסות המעשית (דהיינו השתתפות בפרויקטים ובהתמחות מעשית בשטח), מטמיעה את תוצרי הלמידה פי שבעה יותר אשר נוכחות בהרצאות פרונטליות, ופי שמונה יותר מאשר מקריא ספרי לימוד ומאמרים.

זמינות ונגישות

שיטות הוראה חדשניות המנצלות טכנולוגיות מתקדמות ותקשורת המונים מאפשרות את הרחבת הנגישות של ההשכלה הגבוהה למגזרים שעד כה לא היו חשופים לה באופן טבעי, ועתה היא זמינה עבורם (לעיתים אפילו בחינם), במועדים מתאימים ובשעות נוחות.

הנחת יסוד

יישום שיטות אלה מושתת על ההנחה שהתלמידים מגיעים להשכלה הגבוהה עם רקע מספק, יכולות סף אישיות סבירות ונחישות להשקיע את המאמצים והזמן הנחוצים כדי לרכוש, להבין וליישם את תוצרי הלמידה המצופים.

משמעות תקציבית

שימוש באמצעי הוראה ולמידה חדשניים, ופיתוח קורסים המותאמים להם, דורשים השקעה מסיבית בתשתית פיזית, בטכנולוגיה מתקדמת ובהכשרה מקצועית של סגל ההוראה. השקעה בסדר גודל שכזה מחייבת שינוי סדר עדיפויות תקציבי ברמה הלאומית והמוסדית.

יחסי מורה-תלמיד

לחדשנות האמורה יש השפעה ישירה גם על יחסי מרצה-תלמיד. לכן, הטמעה מחייבת גם בחינה מעמיקה של יחסים אלו ובמידה מסוימת אפילו את הגדרתם מחדש.

הבטחת איכות

הטמעת תהליכי הלמידה ושיטות ההוראה החדשניים מציבים אתגר נוסף והוא הצורך לעדכן ואולי אף לשנות את השיטות לשיפור איכות ההוראה והלמידה ואת הדרכים בהם ניתן לפקח עליה ולסקור את השלכותיה.

המכשולים שבדרך

על קובעי המדיניות ובעלי העניין לתת את הדעת ולהתייחס למכשולים לא מעטים אשר מקשים על יישום מיטבי של מיצוב התלמיד במרכז. ביניהם:

- עלות תקציבית גבוהה להקמת התשתיות הנדרשות לכך ומימון הצרכים הנלווים
- רמת הידע, המוכנות והמיומנות הלא מספקת (בלשון המעטה) עמה מגיעים להשכלה הגבוהה תלמידים רבים מהתיכון
- גידול משמעותי באוכלוסיית המטרה, הרחבת השוני והבדלי הרקע בין מרכיביה והעמקת הפער הכלכלי בין שכבותיה
- שמרנות והיעדר היענות, מצד גורמים שונים, לצורך בשינוי ועדכון שיטות ההוראה
- כני"ל לגבי עדכון השיטות הקיימות להערכת הישגי התלמידים
- קיבעון בשיטות הערכת איכות ההוראה
- משוכות פוליטיות (תוך-מוסדיות ולאומיות)

More information on the conference can be found [here](#)

Interesting Presentations:

Michael Gaebel: Innovating learning and teaching: the next phase of the Bologna Process [here](#)

Dr. Manja Klemenčič: The many dimensions of student centred learning [here](#)

Prof. Sibylle Heilbrunn: Pros and Cons of Student centered learning [here](#)